

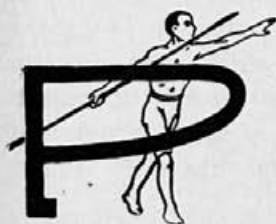
ŠTEV. 5.
BROJ

* V LJUBLJANI, MAJ 1927. *

LETO
GODINA IX.

Igor Vidic:

Praznik Pomladi.¹

raznik slavi danes Mati Zemlja, praznik veličastnega vstajenja, praznik življenja. Gigantski boj med Lučjo in Temo je dokončan, zmagoslavno polje zlati plam solнца, obujajoč življenje in radost. Iz gozda diha svežost, iz njiv duhti veselje, v pesmi vodà zveni spev radosti. Čarovnica, starka Zima, je premagana, v nemoči je pobegla v svoj ledeni grad. Na plan je prijezdil vitez Zeleni Jurij, v zvoku pomladnih fanfar, klicar kraljice Vesne, ki prihaja, da zopet objame svojo rešeno hčerko Zemljo, ki je spala, zakleta v sneženi gori dolgo, dolgo noč. Začudeno zro danes njene mlade, jasne oči v zlati blesk nebà, kj se boči čisto in sinje nad njo, kot duša otroška. In Zemlja zakliče, družice si zove, da naj jo ovenčajo. In vile prihajajo iz gor, polj, lesov, iz vod sanjajočih, iz sinjih planin, od daleč, kjer solнца je grad. S čarobnimi palicami čarajo čudež, z mehкими rokami sejejo cvetje in zlati lasje prepregajo polja in gozdove, mesta, vasi. Zdaj kipi, hrumi življenje na plan, mlado, silno, v svesti si lastne moči, v svesti si velikega hotenja. Trate so sveže in

¹ Govoril br. dr. Igor Vidic pri mladinski akademiji Sokola I na Taboru v Ljubljani, dne 8. maja 1927.

polne cvetic, drevje se sklanja pod čarom cvetov, vrtovi pa odpirajo skrite zaklade in rože duhte. Z jasnine neba pa pošilja solnce zlate pozdrave, da so polja polna biserne rose, ter blagoslavlja hrib in dolino.

Praznik pomladi slavimo danes, bratci in sestrice. Na srca naša trka zlata pesem življenske sreče, mlada pesem veselja. Odprimo ji srca na stežaj, da bodo preobražena v zlatem soju, da v dihu Vesne zacveto duše, kot drevje tam zunaj. Da hranimo za burjo in mraz toplo luč v grudih, odblesk človeškega solnca: Dobrote.

A poleg Vesne, kraljice solnca in veselja, jezdi vitez Jurij, v zelenje odet. K junaštvu nas zove, pogum nam prižiga, da v smelem zanosu krči se pest in duh je jeklen in pripravljen na boj. Junaštvo telesa in duše, junaštvo srca, nevstrašenost poštenega značaja, voljo in vztrajnost jasne duše — to pesem pojó bojne fanfare Zelenega Jurja. —

A še en praznik pomladi slavimo danes, one druge svete, tajinstvene pomladi, ko je duša podobna spečemu otroku, ki smeje se v snu, a v ročicah leži mu zlato jabolko — svet — slavimo praznik lastne pomladi, pomladi Človeštva, Mladosti!

Kakor bajka v jasnih nočeh si vzcvetela, rdeča roža vrh planin. Kot zlato solnce ogrevaš nam srce, zlatiš nam dušo, da je človek ves svetál od Tvoje lepote, ves preroben v žarkem ognju Tvojega blagoslova.

In blagoslov si človeku — Mladost! Če sliši starček le oddaljene zvoke Tvoje večno žive pesmi in če gledaš ob strani mladost in detinstvo, če slušaš srebrne kraguljčke mladega smeha, ki Ti začara sive stene Tvoje sobe v zelen gaj — sanjaš nazaj, nazaj v raj veselja in brezskrbnosti, v zlat, zasolnčen čas. Posvečene so te ure, ko vasuje naša duša v deželah Mladosti, ko nam pritrkavajo v sreih tajinstveni velikonočni zvonovi pomlajenja in brstenja, ko zasanja naše oko v daljne vrtove, ki so bili v cvetju nekoč...

Praznik pomladi je Tvoj praznik, sokolska mladina, blagoslov Vesne namenjen Tebi. V solncu zbiraj in vzgajaj mlade moči, da nam vzbrstiš kot debelce smelo, da nam zacveteš kot pravljlični cvet. V zemljo zazri se, od nje se uči!

Zemlja je moč! Hrani in zbiraj jo za boj, za borbo življenja, katera te čaka!

Zemlja je lepa! Čut za lepoto telesa in duše hrani v srcu kot svetel spomin!

Zemlja je dobra! Bodi še ti! Srca odpiraj, olajšaj gorje, bodi v duši jasna in čista, kot je nebo v pomladnih dneh!

Solnce Sokolstva naj Te obžari, naj Ti da blagoslov, srečo in rast, naj Te očisti peg in temin, da boš vsa zlata in dobra od njega! —

To je pozdrav, pozdrav pomladi, ki ga šepčejo rože in veter, ki ga šumi Ti trava in voda. Mi te gledamo in smo danes srečni gostje v Tvojem kraljestvu, mladina, v svetli dvorani, kjer nas pogo-

stiš z zarjo in solncem mladih src ter nam prinašoš globoko spoznanje:

Eno le je čar in skrivnost življenja: Ohraniti v duši in v srcu vsikdar in povsod to Solnce veselja, Pomlad Človeštva:

Mladost!

Zdravo!

Никола Дошеновић:

Народно коло.

Векови су дуги протицали
народно смо коло састављали,
а душмани за врат су нам сели
и своју су игру започели!
Игра страшна што вратове кида
и очињег одузимље вида,
бијасмо им за топове храна —
крви нашом њихова обрана!
Слободу су себи придржали,
нама ропске ланце саковали,
за слободу ко би распитиво
куршум би га у чело целиво!
Што имасмо све то њима дасмо
и живи се скоро закопасмо
завидећи мртвима у гробљу, —
ал тако је сваком јадном робљу!
Роба тлачи ко је од њег јачи,
роб га носи на својој грбачи
и држи га да још чвршће стоји
за њег ради и за њег се зноји!
Сиљан терет и претешко бreme
подносисмо доста дуго време,

а кад зала беше и превише,
када јади меру превршише, —
устадоше наши врли синци
поносити храбри Шумадинци;
устадоше силни лави горски
Соколови сиви црногорски,
притекоше браћа са свих страна
да обране народ од душмана.
Оборише крволоке странце
и сломише тешке ропске ланце,
свану зора, слобода нам синцу, —
а сва наша мука одумину!
Закликтао бели оро:
Добро дошла рујна зоро,
видарице љутих рана
лучо светла нових дана,
твоји светли зраци даше
и срца нам заиграше!
Сви весело и охоло
састависмо дивно коло,
коло воде сјајна лица
наш Краљ храбри и Краљица!

У том колу
брат до брата,
храбри Србин
до Хрвата.

И сва браћа
са свих страна,
од Тимока
до Јадрана!

У боју су
увек први,
не плаши их
море крви.

Снага силна,
снага чила
и грому би
пркосила!

Ту су наши
храбри борци,
кршна Лика,
Црногорци!

Ту су момци
од поносне
Војводине,
Херцег-Босне.

Зачинише
дивни венац,
Шумадинац
и Словенац, —

Пушка им је
сеја мила,
посестрима
горска вила!

Сваки јунак
дивна слика,
отаџбини
нашој дика!

У колу се
момчад вије
и од дивне
Далмације!

За част твоју
дивни роде,
ти сигурно
свуда броне.

Уз јунаке,
наше виле
у коло се
ухватиле, —

Хрватице и Срипкиње
и ватрене Словенкиње!
Игра коло свуд се чује
храбра момчад подвикује,
игра им је сложна вешта
занемили Беч и Пешта,
ропски ланац натраг вуку
да га на свој врат натуку!
Тутњи коло, песма ори,
мно братац брату збори:

Сад имамо сви једину
нашу милу отаџбину,
врелом крвцом заливену
љутом борбом добивену —
коју ћемо увек звати:
»отаџбино мила мати
за те ћемо живот дати
и јуначки умирати.
Ти си наша дична славна
чекасмо те већ од давна!»

Хајде коло
још поскочи
и погледај
брзој Сочи!

Гледни Вардар
где утјече, —
ту још наша
браћа јече!

Још их бије
ропска тама,
а сви желе
бити с нама!

И ониће, —
Бог ће дати, —
с нама коло
заиграти!

Ал је дивно у слободи
народ с краљем коло води!

Rudolf Horvat ml.:

Grmade goré!

Prvi napad odbiti!

divjem diru in s huronskim krikom so se bližale
krviželjne turške čete močno utrjenemu taboru.
V prednjih vrstah so drveli na iskrih konjičih naj-
boljši in najkrvoločnejši turški vojaki — janičarji.
Zmagoslavno so vihteli nad seboj svoje bridke
handžarje in se z besnim krikom pognali v vrata v obzidju.

Toda vrata so bila močna in trdna, niso se udala. Srdito so tolkli
po njih s težkimi buzdovani, sekali jih s sabljami, sekirami in dru-
gim orodjem in orožjem, se zaganjali vanje s konji — a vse zaman.
Vrata so ostala trdna — nepremagljiva.

Ko so uvideli divjaki, da tu ne opravijo ničesar, so poskušali
užugati tabor z druge strani. Obkolili so ga okoli in okoli in obsipali
njegovo obzidje s plohami puščic. Nosili so skupaj lestve, bruna,

kamenje itd., da bi preplezali zid in ugnali tabornike. A zopet vse zaman!

Hrabri branilci so krepko odbijali vse njihove napade. Neustraseno so stali na obzidju v dežju puščic in kamenja in neusmiljeno vračali krutemu sovragu milo za drago. Tu je razklal predrznemu janičarju lobanjo z ostrimi žebli nasajen porat, tam je drugemu končala življenje sekira, kosa, cepin ali drugo domače orodje. Izkušeni, v boju izvežbani branilci so vihteli spretno svoje orožje in obsipali sovražnike s puščicami. Vmes pa so drugi valili raz obzidje velikanske skale in vlivali v goste trume napadalcev vrelo vodo, da so se tuleč razpršili.

Tudi žene niso počivale. Nekatere so se hrabro borile v prvih vrstah braniteljev, druge so pripravljale orožje in orodje, kuhale vodo in smolo ali pa skrbele za ranjence. Še celo mala deca je pomagala, da bi užugali krvoločneža.

In njihovi naporji so imeli uspeh! Ko se je bližal večer, je uvidel nevernik, da je danes njegov napor zaman. Utrujen se je umaknil v svoj tabor, da se odpočije in nabere novih moči za drugi napad. Močno se je omajala njegova moč, a vseeno še ni hotel odnehati. Upal je, da so tudi djauri oslabljeni in da se mu posreči nov napad.

* * *

S prav tako silo se bode zagnal v vas — vi hrabri potomci naših braniteljev v taborih, vi Sokoli — abstinentje — vaš nasprotnik — alkohol s svojo armado.

S huronskim vpitjem, z zasmehljivimi opazkami se bodo zagnali v vas njegovi sužnji — janičarji. A ko bodo uvideli, da so vaša vrata trdno zaklenjena, da je vaša volja močna in nepremagljiva, tedaj bodo udarili na vas z druge strani. Zgrabili bodo orožje, s katerim so si podvrgli že nešteto slabičev, navalili bodo na obzidje vašega idealizma s svojim orožjem — različnimi izgovori: »Zakaj bi ne uživali teh dobrih pijač, saj vendar tako lepo pogrejejo, če je človek premrazen. Saj se čutite potem pokrepčane, močnejše, urnejše, duhovitejše itd.« To je njihovo orožje, s katerim hočejo omajati vašo dobro voljo, podreti vaše ideale, zavzeti tako vaš tabor in vas zaslužniti svojemu gospodarju — alkoholu.

A vi boste — kakor hrabri potomci svojih dedov — krepko odbili vse te napade in užugali svoje sovražnike. Za ta boj pa vam je treba ostrega in močnega orožja in bistre glave, zakaj sovražnik je močan in zvit. Zato pa, evo vam orožje, s katerim se boste obranili tega zahrbtnega sovražnika.

Alkoholne pijače ne grejejo, ne hranijo in zato
tudi ne krepel!

Tako boste odgovarjali sužnjim alkohola, ki bodo hoteli s temi izgovori zavzeti vašo trdnjavo — omajati vašo trdno, odločno voljo

bojevat se krepko v prvih vrstah za rešitev našega naroda iz kremp-
ljev tega trinoga.

Alkoholne pijače ne grejejo!

Ko se boš odpravljaj v ostri zimi v mraz, sneg in burjo, ti bodo mnogo govorili: »Če spiješ nekaj čašic žganja ali druge alkoholne pijače, čutiš, da se je tvoje telo segrelo! Tvoja lica žare, kakor razžarjena peč! Torej, treba »ga« je malo!«

Koliko neizmerno nevednežev je že izgubilo življenje, ker so verjeli tem nasvetom in jih zvesto izpolnili! Da ne boste tudi vi padli v past lažnivemu učinku alkohola, naj ga popolnoma razkrijem.

Da bomo vso stvar natančneje razumeli, moramo najprej odgovoriti na vprašanje: Kaj povzroča toploto v našem telesu? Ko je hrana v želodcu in črevih dovolj prebavljena, jo posrkajo majhne žilice — mezgovnice, ki jo dovajajo krvi. V krvi se del hrane veže s kisikom in zgoreva. To zgorevanje povzroča toploto.

Kako pa je z alkoholom?

Ko pride ta v želodec, odhaja odtod neposredno v kri, ker ima lastnost, da prodre stene stanic. S krvjo vred odhaja po vsem telesu. Na tem potu hitro izgoreva. Torej greje!?

A pogledjmo dalje!

Okoli žil je obročasto mišičevje, ki razteguje ali krči po potrebi žile. Temu mišičevju ukazujejo posebni živci. Pridemo li na mraz, se na ukaz občutnih živcev v koži, ki mraz občutijo, skrči mišičevje okoli žil, ki teko pod kožo. Žile se zato zožijo in večina krvi mora zato ostati v notranjosti telesa. Ker pride tako pod kožo le malo krvi, se telo ohlaja le počasi. — Če se pa nahajamo v vročem prostoru, se vrši vse v obratnem redu. Žile pod kožo se razširijo in kri beži iz notranjščine na površje v žilice — laskovice v koži. Ker je sedaj v koži mnogo krvi, se temperatura površja poveča, koža pordeči in toplota izžareva skozi kožo v zrak. Tako se telo hitro ohlaja.

V koži pa imamo večino občutnih živcev za toplotni občut (mraz in toploto). Zato čutimo toploto, če je v koži mnogo krvi, če pa je je le malo, pa nas zebe.

Ko smo spoznali to, pogledjmo si sedaj učinek alkohola.

Alkohol je narkotičen (uspavalni) strup, ki omami vse živčevje. Prav tako uspava tudi tisto, ki upravlja obročasto mišičevje žilnih sten. Omamljeni živci popuste, mišičevje se raztegne in zato se raztegnejo tudi žile. Posledica tega je, da beži sedaj kri iz notranjščine v laskovice v koži. Koža pordeči, zažari in toplota prehaja, izžareva v okolico. To izžarevanje toplote pa je, kakor nas uči fizika, tem večji, čim bolj hladna je okolica. To dejstvo si dobro zapomnimo!

Na ta način se naše telo ohlaja!

Ker imamo občutne živce za toploto v koži, zato mislimo, da smo se segreli!

To je tisti nevarni varljivi učinek alkohola!

Vse to lahko dokažemo s toplomerom.

Nova medicina predpisuje opojne pijače v vročinskih boleznih. Vročino spravimo na ta način iz telesa na površje, odkoder jo lahko s hladnimi obkladki odvedemo.

Sedaj lahko razumemo nesrečni konec tistih prevarjenih ljudi, ki so verjeli alkoholu. Da je že iz tega vzroka nevarno uživanje alkoholnih pijač v mrzlem času in v mrzlih krajih, je že razumljivo. Vendar naj navedem še besede slavnega raziskovalca severnih polarnih krajev Nansen, ki je svojo ekspedicijo preko Grönlandije izvršil brez alkohola.

On pravi: »Zdravo življensko načelo je, da živimo vedno kolikor mogoče naravno in priprosto. Predvsem velja to za tako trdo življenje, zvezano s tako velikimi napori, kakor je življenje v mrzlem podnebjju. Moje izkušnje govore popolnoma proti uporabi alkoholnih pijač. S svojim uspavajočim vplivom ubija alkohol vztrajnost, slabi energijo in podjetnost. Zlasti pa škoduje, ker zmanjšuje telesno toploto. Ta škodljivi vpliv se poveča še mnogo bolj, če so ljudje izstradani in premrazeni.«

Tako sodi o učinku alkohola Nansen. Njegove trditve je potrdilo še nešteto drugih.

Vsa ta dejstva in vse izkušnje tisočev in tisočev nam torej pričajo:

Alkoholne pijače ne grejejo, ampak še zmanjšujejo telesno toploto.

To je prvi odgovor sovražniku, prvo orožje, s katerim boste odbili njegov prvi naval.

Toda ta nasilnež ne bo odnehal! Vnovič bo navalil na vas — z novimi izgovori.

Kako boste zavrnilo tudi te, vam povem drugič.

Josip Boko:

„Hranit ćemo ptice sokoliće“.

»Sinu munja od Jedrene grada,
a zagrmi nasred Carigrada.
Grom udari u polje Kosovo
i razori Nemanjića carstvo...«

J koliko li je puta grom udarao u Naciju našu; s koliko li je strana munja sevala da sažeže i sagori svetinje naše, a tko bi znao koliko li je sve puta utnjilo i grmjelo od svakud da ušutka, prestraši i ubije nacionalnu svjest našu.

I ostadasm o otporni, žilavi, nesalomljivi — s nadom u još svetliju ljepšu, zasad još iluzornu budućnost — sveslavenskog zagrljaja.

A istorija. Providnost ili neko svevideće Božanstvo kušalo je i nadalje — pa i danas — naš Rod:

I vrištali su kroz istoriju našu dobri konji bez junaka, i lajali su ljuti lavi bez gospodara; i klikkali su sivi sokolovi bez lovaca; i kukale su sinje udovice bez vojna svojih; i plakalo je bezbroj siročadi bez otaca hranitelja; i vrani gavrani otrgli su mnoge ruke Damjanova naših, i suri lešinari isključivali su mnoge oči slepijeh guslara; i mnoga tuđinska lopata lomila se i prebacivala naše bjele nesahranjene kosti a mnogi dedo tuđ — tuđinskoga roda prevrtao je te kosti i učio unuka svoga, da su to »kosti pretpotopnog magareta.«

I udari grom u Dušanovo carstvo, razvali se i Tomislavovo i Krešimirovo i Zvonimirovo prestolje, ali neprijatelj ne mogaše ni iz mrtve ruke Petra na Gvozdu da istragne naš — Barjak. I robovaše narod... I silan Zmaj rasparčanog jugoslavenstva spavaše zavezan i sputan. Trgnuo bi se kad i kad kroza san i pretrgao po koju verigu okova svojih, nu neprijatelj budan i oprezan kovao jače gvožde za uspavanu snagu.

»Je li dosta kušnje« pitala je Istorija Božanstvo, »zar rod taj čuvaš za neke posebne, odabrane ciljeve, pa mu tom strašnom kušnjom meriš otpornost i vrednost?« A Božanstvo šuti i kuša i nadalje.

Pa svejedno sve te kušnje ne salomiše krila Geniju našem i ne razbiše srce Jugovića Majci. »Ne plačite« — veli Majka,

»Hranit ćemo ptiće sokoliće,
naše pleme poginuti ne će,
naši dvori pusti ostat ne će.

Eto sokolski naraštaju, i vi ste ti ptići sokolići naše Jugoslavenske Majke, vi ste zamah i polet krila Sokolovih, vi ste nada-uzdanica Genija Nacije naše, vi ste uspavani Zmaj roda našeg; vaš odgoj, vaša snaga, vaša misao, vaš idealizam, vaša jaka volja prema idealima i Nacije i čovječanstva značit će za naš narod buđenje onog silnog Zmaja i trganje svih spona i okova, kojima i danas hoće da nas razjedine naši dušmani u kući i da nas sapnu neprijatelji s one strane pjenušavog Jadrana. Ta zar im je malo naše krvi, što hoće, da je pretoće u svoju? Znajte:

Nije još ravno naše Kosovo, vi ptići sokolovi, nisu još izravnani ni stari računi, daleko je još vreme ove Hristove: tko tebe kamezom, ti njega kruhom. Gvoždem i olovom... Pa ako ikad uzbune se vali našega Jadrana nevoljki da nose tuđe galije, pa ako i kad očujete prodirni upozoravajući vtisak Markova Šarca, što stražu straži vrh Učke planine, vi udarite krilima smjelo i tvrdo, prhnite gordo u vis i odzgo s sazurnih, plavetnih i slobodnih visina zaklikajte oslobodilački zov slobodna roda »svoje čuvaj, a tuđe ne diraj!« Pa neka rude i rumene se vašom krvi biserni talasi — ta rumenili su se bezbroj puta i dosad; nek dosta vas, smjelih sokolova, popada skršenih

krila u njedra sinjega mora — ta mek će i ljuljuškav grob imati —; nek laju lavi, nek plaču ljube, nek kukaju sirote — ta i dosad su oplakivali junake; neka, neka... ali svejedno će sokolska ideja Jedinstva, bratstva i Oslobođenja neoslobodene braće ko pobjednički barjak za-lepršati navrh Panteona grobova naših, a vi ćete Sokolići biti držak tog barjaka. Taj barjak mora da nikne iz vašeg mozga, iz vaše krvi, iz vaših mišica, ako ureba.

Mi stariji imadarmo drugu zadaću i vršeci je, stekosmo poučno iskustvo, koje hoćemo da vama ostavimo u baštinu. Mi ne možemo više u visinu, naš je let kolebljiv, jer nas pritiska bol prošlosti, ne-shvaćanje i rascjepkanost sadašnjosti. Vi ćete kasnije suditi naša djela i naš rad. I mi ne možemo — kad bismo i htjeli — da izvršimo sad veliki cilj Jugoslavenstva. Taj je cilj velik i svet, a mi smo iz zavisti, iz netrpeljivosti, iz nesloge, iz inata previše grijeshili, a

»Čistom dušom vršit onom treba,
koji vrši, Bog što sudi s neba...«

Mi razumemo zašto nikad naša opća Majka, u simbolu majke Jugovića, nije plakala ni žalila očajno za izgubljenim svojim sinovima. »Odleteli su ždrali« — govori majka a to znači, da sve ono, čega više nema, što je otišlo, poginulo, propalo, što je nekad bilo, pa ma i najdraže i najbolje — pripada prošlosti. Prošlost je mrtva, a Majka hoće život i ona pregara sve, zadržava bol i vedro, energično i sugestivno nadahnjuje svoje neveste s onim:

»Hranit ćemo ptiće sokoliće...«

To je vjera u — Budućnost, to je vjera u — Naciju, u neiskorjenjivost — Rase, a ta nas je vjera spasila i održala u ovoj vjekovnoj borbi i želji neprijatelja naših za iskorenućem Jugoslavenstva. I s generacije na generaciju hranile su sokolice majke svoje osirotjele ptiće. I rasli su ptići i kad im krila opernatiše i mladačka snaga uskola žilama htjedoše više puta kroz stoljeća okušati krila i poljeteti u visine k suncu, ali omatorjeli, oslabljeli ili prodani starci odvrćahu često Sokola:

»Miruj dijete,
nijesu za te visine beskrajne
ni sunčane carevine sjajne.«

A da kakov prostor priliči sokolovu letu, nego visina, sunce i beskrajnost? I majka, Sokolica Majka, ne mogoša gledati ni u naj-pogibeljnijim, ni u najkrvavijim stranicama naše istorije da joj mlađan Soko na kamen sjetan sjedi. I govoraše sinu:

O moj sinko, dušo materina!
Ako tebe suncu želja vuče,
i u tebi smjelo srce tuče,
a ti leti nebu pod oblake,
povrijedit te ne će sjajne zrake.

Tko se boji, samo tom krilašca
pali vatra ognjena sunašca.
Tebi sunce pozlatit će krilo
jer je nebu smjelo srce milo.«

I težeći Suncu i Slobodi na nebrotjenim poljima Kosovim prosi-
palo se mnogo perja smjelih naših sokolova, a narod je čamio još
uvek u neznanju i ropstvu. I ono perje što prosuto padaše iz visina,
spustaše se tiho — tihano na usnulog Zmaja i kako bje pahuljasto
i lepršavo, tako ga dah umirućih sokolova kretaše i micaše po silnim,
nepomičnim udima Zmajevim.

Stoljeća prodoše dok draškavo perje ne uznemiri Diva i on se
prenu silan i strašan. I rastegnuvši nabrekle mišice prsnuše okovi,
popucaše spone, spadoše tuđinske prnje, kojim ga odijevali i on se
nade nag i gordo svijestan snage svoje na pozornici svijeta. Silan
snagom, ali preblag i pitom dušom on ne htjede da se osvećuje, on
hoćaše svoje: svoj rod, svoju zemlju, svoju krv, svoj jezik i svu svoju
braću i preko Soče. Ne dadoše sve, al dat će! Uzest ćemo i sami,
ako ne dadu! Uzest ćete to vi, sokolovi, sokolići, sokolice. Jer osim
perja imamo i kljunove i pandže, zar ne?

Još u nas nije izumro rod Jugovića majki i sokolice! Zar nije
sveta ona ljubav majke, sveta i junačka preko ikakva junaštva, zar
to majci nije žrtva slična pregaranju Hristove majke, kad veli o
sinovima:

»Ja ih mlada ni rodila nisam,
da mi leže na meku dušeku...«

Shvatite to shvaćanje budućeg cilja vašeg, sokolice, shvatite taj
pregara ući poklič Jugovića majke kao svet zavjet i najvišu zadaću
vašu za budućnost. To je ono, u čemu se očituje veličina majke i
svest o dužnosti prema svom narodu. Taj poklič značio je onda oru-
žanu borbu s neprijateljima, danas znači promišljen i nužno potre-
ban rad uzgoju uzdanice naše — djece i mladosti prema narodnom i
čovječanskom, etičnom cilju. Taj poklič vrijedio je onda i stvarao
naše div-junake Miloše i Leonide bezbrojne; danas znači prosvjetnu,
nacionalnu i moralnu dužnost majke prema uzgoju svog djeteta, a
za budućnost znamenovat će ono, kakovu mu podlogu vi sazdate i
ostavite, sokolići i sokolice.

I ono Majčino »hranit ćemo ptiće«... ne odnosi se na svaki-
dašnju crnu koru kruha što je naše telo treba, već je to divna opo-
mena na onaj beli hljeb duši, što ga majke moraju da mijese svojim
ptićim dok ne opernate i polete iz majčina gnijezda; to je onaj bjeli
hljeb čvrsta i poštena karaktera, bistra samopouzdanja, neprevrtljive
i neprodaj ne nacij. svesti, što sve naše tjelesne majke morale bi da
saberu u srca svojih sokolića kao apoteozu našoj jednoj, idealnoj
majci Jugoslaviji. To je opomena svima nama, pa i današnjim ocim
domovine, kako da radimo, a da nam sloboda bude uistinu Sloboda

i da nam majka bude jedna Majka ne — tri!

Vi ste ptići sokolovi. — Budućnost, vi ćete biti bolji izvršitelji te opomene, vi ćete ostvariti ono, što smo mi počeli i — ne znamo dalje. Zato odvažno mahnite brzетkom svog sokolova krila, dignite se u vis! Neka vam Sunce znanja i Slobode bude meta; neka vam zavjet majčin bude cilj! A desi li se, te bi opet Sokolovi morali da odlete na novo Kosovo, ne plaćite, sokolice, već klikćite za njima pjesmu slave i pobjede jer Soko voli da mre u ritmu pobjednih tonova.

I neka vam u duši bude čvrsta i nepovrjediva Sokolska ideja i neka vam Misao Jugoslavenstva bude sveta i neoskrvnuta ko sokolovo vrh timova gnezdo i svaki neka se zavjetuje sam sebi — ne drugom — onom velikom zakletvom neumrlag Silvija:

»I kunem se ostat tako,
dok mi božje sunce svijetli,
i za tvoje slovo svako
i živjeti i umrijeti.
I kunem se cijela sebe
žrtvovati tvome zmaju;
iščupat će onda tebe,
kad mi srce iščupaju.«

(Iz župskog vesnika »Sokol na Jadranu«.)

Hajrudin Čurić:

Važnost sokolskih izleta.

Da ne znam, da li se čovek može ikada osećati tako srećan i zadovoljan, nego kad pođe na izlet sa Sokolima to jest sa ljudima, koji isto misle, osećaju i rade. Ti ljudi ne idu na izlet, da se proveše. Praveći izlete Sokoli se upoznaju sa svima lepotama naše mile domovine. A naša domovina je tako lepa! Ona je za nas, njezine sinove, najlepša zemlja na svetu.

Izlet ne znači otići u jedno mesto, pa se vratiti ne obavivši i ne uradivši ništa. Izlet znači razmotriti dobro okolicu u koju ideš, upoznati se s ljudima, koji tu žive. Izlet znači: moći spoznati onu tajanstvenu moć prirode, moći promatrati život ljudi, s kojima dođeš u vezu za vreme izleta. Izlet znači nešto više postići, nego što si pre imao. Ja sam na pr. išao na nekoliko izleta sa Sokolima. Išao sam u Prag, video sam zemlju, grad, u kome se Sokolstvo najpre počelo razvijati. Video sam sve lepote zlatnoga Praga, remek dela česke industrije i tehnike. Za moj život sve to znači jedan veliki plus. I sada, kada je već zlatni praški slet prohujao, kada je to sve prošlo, ja se pitam: »Da li sam bio u Pragu? ...« Meni se sada čini, da je ono sve, što sam video, bio jedan lepi san, takav san, kakav bih ja često voleo

sneвати. Put u Prag i sedmodnevni boravak u njemu imao je veliki uticaj na mene. Drugi važan uticaj na mene učinio je izlet i put oko Crne Gore. Crna Gora po svome položaju je ista kao i Hercegovina. Ove dve zemlje bile su vezane skoro istim lancem sudbine, koju su one snosile, dokle su mogle. I zamislite, šta sam video u Crnoj Gori? U ovoj malenoj zemlji, čiji je svaki komad zemlje natopljen krvlju za »krst časni i slobodu zlatnu: video sam i doživeo ono, čemu se nisam nadao. Došao sam u zemlju malih Njeguša, došao sam u zemlju, gde je svaki čovek mali Njeguš, družio sam se s potomcima junaka iz »Gorskoga Vijenca«. A koliko sam se tek veselio, kada smo se ispeli na Lovćen, na taj naš kineski zid, koji prkosi neprijatelju i kada sam s jednim bratom položio venac na grob besmrtnoga Njeguša! — Svi izleti su delovali na mene. Na svakome izletu doznao sam nešto novo.

Da izlet bude zanimljiviji, treba ga praviti u zgodno vreme. Kratke izlete je najbolje praviti u proleće i jesen, a duge u leto. Najlepši izleti su u leto. Naročito je lepo otići na naše Primorje, na naše more i tu proboraviti neko vreme u društvu braće Sokola. Morska voda okrepljuje telo, morski zrak je čist. Sve su to uveti za dobro zdravlje. I na ovaj način se može upoznati naša domovina i sve njene lepote.

Braćo i sestre! Pravite izlete širom naše mile i dične domovine Jugoslavije! Upoznajte svaki njezin deo, upoznajte sve njene lepote! Pri tome se setite pesnikovih reči:

»Domovina kakva bila
rođenom je sinku mila!«

Jugoslavija naša je lepa, upoznajte njenu lepotu!

Никола Дошеновић:

Соколица Смиља!

Што то вани дивне песме брује,
још је рано за ситне славује, —
тако мајка милој ћерци збори,
скочи чедо и прозор отвори!

Смиља скочи као срна лака
и отвори прозор до сокака.
Јекну песма што душу потреса —
као да су анђели с небеса!

Мајко мила, брже ходи амо,
да се дивна чуда нагледамо!
Млади момци крећу под барјаком
с девојкама нашијем сокаком!

Кретње су им пуне савршенства
а лица им сјају од блаженства,
радост им се из очију чита, —
то је нека чета племенита!

Поскакују поносито, лако,
рухо им је свима подједнако.
А прса им ресе дивни знаци —
дивни знаци, што носе јунаци!

Редове су своје чврсто стисли
као браћа што су једне мисли.
Кажи мајко, како им је име —
и реци им да и мене приме!

To su čedo, junaci oholi,
Соколице то су и Соколи.
Чекај душо, сада ћу их звати
и тебе ћу у Соколе дати!

Стани мало, јато одабрато,
предајем вам и ја моје злато, —
јер вас воли срцем пуним миља
ваша нова Соколица Смиља!

Мајко мила, велика ти хвала,
што си мене у Соколе дала,
рече Смиља, па у једном трену,
пуна среће за Соколом крену!

Чекајте ме браћо и сестрице,
примите ме лепе Соколице! —
Сви Соколи сложено закликташе:
Примамо те у редобе наше!

Niko:

Ključnice na Golici.

Legenda.

red mnogo, mnogo leti je živel na Koroškem med Bistrico in Marijo v Puščavi na samoti kovač in ključavničar Marko s svojo ženo Cvetano. Rekali so mu po domače Ključ. Imela sta sedmero otrok. Kadar je v kovačnici pošlo delo, je rad vzel puško ter odrinil gori na planine, na Golico, da bi prevrnil kako divjačino.

»Drevi se bova spet videla,« je rekel Marko Cvetani, ko je ob jesenskem jutru vrgel morilsko orožje na pleča in se napotil na hribe. Žena pa ga je čakala, čakala zaman. Potekel je dan, potekla sta dva, moža pa ni bilo od nikoder. »Zalotila ga je noč in prespal bo v kaki jazbi,« si je dejala Cvetana prvi dan. A ko ga tudi pozneje ni bilo, je začela tarnati in tožiti, češ, nesreča se mu je pripetila. Naložila je skrb za gospodinjstvo najstarejši hčerki, trinajstletnemu dekliču, sama pa se tretje jutro odpravila v gore, da bi poiskala gospodarja. Teško je stopala po grdi rebri, vsak čas se je spoteknila ali podrsela. Kolena so ji klecala in se šibila od naporne hoje. Pogostoma pa je obstala, si z dlanmi napravila krog ust trobilo in klicala: »Marko! oj Marko!« Odzival se je samo odmev od grebenov, o Marku pa ni bilo ne duha ne sluha.

Blizu vrha je dohitela staro ženo, ki je nosila veliko vrečo na rami. Bila je sama vila Gorislava, tako pretvorjena čez dan, da se ne bi človeški stvor zazrl v njeno divno lepoto in postal nesrečen. Iz daljnih deželà je prihajala z vrečo narcisovega semena, ki ga je hotela posejati tam nekad po alpskih pobočjih.

»Ali mi hočeš odnašati vrečo? Stara sem in trudna,« je nagovorila Gorislava Cvetano. Ta pa, čeprav upehana in oznojena, je takoj prevzela breme nase. Stopaje nizdol po zapadnem bregu je Cvetana povedala tujki, da išče moža lovca in da je pustila hišo v slabotnem varstvu. Precej časa sta zložno hodili, kar se Cvetani zavalj kamen

pod nogo, naglo zakrili z rokami, da ji pri tem veter strese vrečo z ramen, njo pa pahne po strmini v globel. Z glavo je priletela na ostro čer in uboga mati se ni nikdar več zavedela.

Gorislava, ki je bila prav za prav čvrsta in čila ter edino želela preskusiti dobro srce pri svoji sopotnici, je brzo poiskala med skalovjem rožo m o g o t o, ki vsebuje čudežen lek. Pohitela je v prepad, da bi rešila ranjeno ženo. Ali Cvetana ni več dihala. Mrtvim pa bele žene ne morejo pomagati. Prepustila je mrliča škratcem bradatcem, ki so rajali in peli okoli trupla:

Blagor tebi, ker si blaga,
blagoslovljen bo tvoj rod.
Blagoval bo vsega blaga,
dokler žiti dá Gospod...

Bela žena Gorislava pa je sledila lovcu in ga našla v borni kolibi. Poškodoval se je bil na nogi in se z največjim naporom privlekel do tja. Gorislava mu je dala lek od rože mogote, ki je takoj učinkoval. Ko je družina prebolela bridko izgubo, je živela brez velikih težav in skrbi: tako je uredila mogočna Gorislava.

Kaj pa vreča z nacišovim semenjem? Ob padcu se je zavalila niz brdo, se parala ob ostrem kamenju ter izsula vso vsebino. Vihar je razpihal in razpuhal seme na vse strani po rebri. Nekaj ga je poginilo na goli skali, drugo je naslednjo pomaloma vzkalilo. In še dandanes imamo po tej strani Golice premnogo krasnega cvetja, ki ga ljudstvo nazivlje ključnice ali ključavnice.

Hajrudin Ćurić (Mostar):

Računajte s nama!

(Posvećeno svim sokolskim radnicima.)

vala Ti, o veliki besmrtni Tyrše, kad si posejao Sokole kao drago kamenje u zemlju Slavena! Hvala Vam, braćo velikih umova, koji prihvatiste ideje Sokolstva! Hvala Vam Sokoli!

Mi, današnja sokolska omladina, uzdanica Sokolstva, stupamo danas — sutra na polje Sokolstva, da ga oremo, obrađujemo i doterujemo. Vaš rad, braćo, biće nam pokretač, da i mi radimo, vaš znoj će nas siliti, da ne klonemo u radu, da budemo izdržljivi. Velika je, braćo, njiva Sokolstva. Povučii jednu brazdu, značii uzdićii Sokolstvo za stepen više. Uzorati čitavu njivu, značii uzdićii Sokolstvo na najviši stepen kulture. Posejati žito i pobrati plod s te

velike njive, znači osvojiti ceo svet velikom i nenadmašivom idejom Sokolstva.

Braćo Sokoli! Vi ste počeli obrađivati tu veliku njivu Sokolstva. Vi ste započeli, a početi znači mnogo. Mi ćemo, braćo, vaša uzdanica, da nastavimo vaš divni rad. Mi ćemo da obrađujemo veliku njivu Sokolstva. Hoćemo braćo — računajte s nama! Od Vas ćemo, braćo, naslediti sve vrline pravoga Sokola, nasledićemo tačnost, rad, jaku volju, karakter i odvažnost. Nastavićemo Vaš započeti rad na polju Sokolstva, nastojaćemo da prikažemo celome svetu Sokolstvo u njegovoj pravoj boji, nastojaćemo, da izdignemo Sokolstvo do najvišeg stepena kulture. Mi hoćemo da ostvarimo započete ideje besmrtnoga Tyrša, mi hoćemo ljude, a prave ljude može stvoriti samo Sokolstvo. Naš uspeh biće i Vaš uspeh, braćo.

Hvala Ti, o veliki besmrtni Tyrše, kad si posejao Sokole kao drago kamenje u zemlju Slavena! Hvala Vam, braćo velikih umova, koji prihvatiste ideje Sokolstva! Hvala Vam Sokoli! Računajte s nama!

Rečenice.

Zvest posel je malokdaj službe prosil.

Služba ni družba.

Od šutnje glava ne boli.

Bez posluha nema kruha.

Ko sluša, on i kuša ili ko sluša, puna mu guša.

Sama baština gola je plaština ili baština vetha (stara) plaština.

Poprava prostih vaj za dekllice od 10.—14. leta.

Oddelek I. A.

VI. 1. priročiti, dalje kakor V. toda v drugo stran,

VII. 1. $\frac{1}{2}$ obr. v l. na prstih obeh nog v zanožno stojo z d. — skozi priročenje predročiti, hrbti gor,

2. drža,

3. s prisunom d. vzpon spetno — skozi priročenje odročiti, hrbti gor,

4. drža.

Iz Varaždina. Kako svake, tako i ove godine spomenulo se je naše Sokolsko društvo sjena hrvatskih mučenika Zrinskog i Frankopana, na dan njihove pogibije, 30. aprila. Spomen-večer otvorio je lepim proslavom podstarosta, brat Mladen Belčić, u kom je razložio, kako je u nas Hrvata nastao kult Zrinskog i Frankopana, i zašto ih mi jugoslovenski Sokoli i danas slavimo. Jedan brat je deklamovao Nazorovu pjesmu »Heroji«. Sledio je tjelovežbeni nastup svih odeljenja. Naraštajci su lepo vežbali svoje vežbe za letošnji pokrajinski slet u Ljubljani. Članice su izvele Borasove vežbe belim štapovima za letošnji slet riječke župe. Muški podmladak je vrlo efektno prikazao brata Pivka »Makovka žetva« (raznolikosti). Iskazao se je njihov vodnik, mali Sokolić Košćec. Jedan odio naraštajaca vežbao je na ručama, dobro i hrabro. Ženske naraštajke, u belim opravicama, izvele su Mačusove vežbe vrpčama. Vežbe su lake, ali lepe i slikovite. Nastup je završen najefektnijom vežbom: članovi su izveli Jankovićevu »Sedmoricu«. Uzevši u obzir vežbački materijal, ova teška skupinska vežba izvedena je bila dosta dobro. Gledaoci su bili izvedbom vrlo zadovoljni. — Varaždinska sokolska omladino, pamti: napred, ni koraka nazad!

F. D.

Svečana akademija Sokolskog društva u Subotici održala se 13. aprila u gradskom pozorištu. Ovaj svečani istup jedna je od najuspelijih dosadašnjih priredaba. Moralni i materijalni uspeh bejaše dobar. Predstava nam se naša treća naraštajska glazba, gostovala su nam braća iz Sente i podeljene su diplome, dobivene prilikom Svesokolskoga sleta u Pragu. Program se izvodao ovim redom:

Najpre su nastupila muška deca i izvadala vežbe puškama (od br. Stepanova i Pavlovića), zatim su sledile vežbe sa zastavicama, a izvadahu ih ženska deca (vežbe prirediše br. Jeger i sestra Vukić), a onda je »A« skupina muškog naraštaja izvela »Što čutiš, Srbine« (od br. Černca) i članice vežbe koturima (od br. Jegera). Gledaoci su burno pozdravili vanredno lepu vežbu s kratkim palicama (od br. Vukova), koju izvadahu članovi iz Sente. Nato je starešina br. Kosta Petrović istaknuo najglavnije momente Svesokolskog sleta u Pragu i porazdelio diplome. Zatim su članovi vežbali na vratilu na veliko zadovoljstvo gledaoca, a onda je ženski naraštaj izveo ritmičke vežbe (od br. Očenaška-Pospišila). Neočekivano lepo odvežbala je za tim »B« skupina muškoga naraštaja vežbe dugim motkama (od br. Benje). Na redu bejaše sada »Carmen« od br. Dr. Murznika. Članice su onda izvele vežbe sitira (od br. Planička-Pospišil). Poslednja tačka programa, a ujedno i najlepša, bejaše »Pad tirana« (od br. Pergl-Pospišil), a izvedoše je članovi. Očevidno bejahu gledaoci zadovoljni s ovako lepim radom našega društva.

Dne 9. III. počeli smo se učiti vežbe za somborski i beogradski župski slet za okružnu utakmicu muškog i ženskog naraštaja u Subotici, koja će se držati pri otvaranju »Sokolovca«, što se počeo graditi na obali kupatila Polić dne 11. IV.

Upravni je odbor izdao, pravilnik o priimanju naraštaja. Na osnovu tog pravilnika morat će svaki naraštajac položiti ispit pre nego se konačno primi u naraštajnike.

Zdravo!

Silv. Grabrič.

»Sokolič« izhaja svak mesec ter stane za vse leto 18 Din
 Urednik Ivan Bajželj v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 28./I.
 Uprava v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.
 Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani, zanjo odgovarja France Štrukelj.